

Láthatatlan biztonság a sporteseményeken: a sportbiztonság bűnügyi vonatkozásai

Invisible Security at Sport Events: The Criminal Aspects of Sport Security

Árpás Béla

mesteroktató, rendőr alezredes
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
arpas.bela@uni-nke.hu

Magyar
Közszolgálati
Egyetem

Lippai Zsolt

Dr., PhD, adjunktus, rendőr alezredes
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Rendészettudományi Kar
lippai.zsolt@uni-nke.hu

Magyar
Közszolgálati
Egyetem

Absztrakt

Cél: A tanulmány bemutatja azokat az intézkedéseket alkotó „triáoszt”, amely az ókortól napjainkig szolgálta a kiemelt sportesemények biztonságát: a jogi, fizikai és személyi biztonsági eszközök fejlődését és alkalmazását. A dolgozat áttekinti a 20. század sportját és kiemelt sporteseményeit, valamint ezek jelentőségét, amelyek alapvető feltétele a biztonság megteremtése. A munka kitér a magán- és közbiztonsági szervezetek hatásköreire, valamint a precízen összehangolt, együttműködésen alapuló feladatellátás fontosságára.

Módszertan: A szerzők bemutatják azokat a 20. századi fejlődési folyamatokat, amelyek Magyarországon a nagy sportesemények biztonságos megszervezéséhez vezettek, és áttekintést adnak arról, hogy az egyes tényezők miként befolyásolják a sportesemények biztonságát. Ismertetik, hogy mely bűncselekménytípusok kapcsolódnak a sportesemények szűkebb és tágabb környezetéhez, és mely kockázati tényezőket szükséges figyelembe venniük a biztonsági szakembereknek. Kiemelik a bűnügyi szakértők tevékenységének jelentőségét, továbbá bemutatják a preventív és proaktív intézkedések elemeit, valamint a nyomozók és bűnügyi felderítők rejtett feladatainak lényegét.

Megállapítások: A sporteseményeken előforduló biztonsági incidensek köre széles, ugyanakkor jól körülhatárolható bűncselekménytípusokat foglal magában. A változások korszakában a biztonság garantálásának hatékonysága növelhető

Magyar nyelvű utánközlés. Jelen cikk angol változata megjelent a Belügyi Szemle 2025. évi 12. számában. DOI link: <https://doi.org/10.38146/BSZ-AJIA.2025.v73.i12.pp2573-2589>

a kiegészítő jellegű rendészeti együttműködéssel, valamint a rendőrség bűnügyi szolgálati ágánál rendelkezésre álló, évszázadok óta alkalmazott eszközökkel, illetve a jövőbe mutató technológiai megoldásokkal.

Érték: A szerzők meglévő rendészeti és bűnügyi ismereteire, valamint kutatási eredményeikre alapozva – túlmutatva az egyszerű szemléltetésen – olyan rendészeti eszközrendszer vázolható fel, amely a jövőben alkalmazható a sportesemények biztonságának garantálására, és amely elősegíti a biztonságos sportesemény lebonyolítását.

Kulcsszavak: kiemelt sportesemény, biztonság, bűnügyi szolgálat, jövőbeli biztonságtechnikai megoldások

Abstract

Aim: The article presents the triumvirate of measures used in each age to guarantee the safety of major sport events from ancient times to the present day; the development and application of legal, physical and personal security tools. The thesis presents the sport and prominent sport events in the 20th century. It's importance in the 20th century, the fundamental condition of which is the creation of security. The work touches on the scope of competence of private and public security organizations, and the importance of precisely coordinated cooperative task execution.

Methodology: The authors present the 20th century evolutionary processes that led us to the safe organization of major sport events in Hungary, and give an overview of how individual factors influence the security of sport events, which crimes are related to the narrower and wider environment of the event, and which security professionals must consider as risk factors. We highlight the importance of the activity carried out by criminal experts; outline the elements of preventive and proactive measures, the substance of the conspiratorial tasks of detectives and criminal intelligence officers.

Findings: Security incidents at sporting events are broad but well-defined crimes. In the age of changes, the solution to ensuring security can be enhanced by complementary policing and the tools that available for the criminal service branch of the police, which have been used for centuries and millennia, and by future-oriented technological tools.

Value: Based on the authors' existing knowledge and policing knowledge, as well as the results of the research, beyond simple visualization, a system of policing tools that can be used in the future to guarantee the safety of sporting events can be predicted, which will facilitate the conduct of a safe sporting event.

Keywords: major sport event, security, criminal service, future security solutions

Bevezetés

A sporttal, biztonsággal és bűnügyi tevékenységgel kapcsolatos publikálás felelősségteljes és összetett feladat. Felelősségteljes, mert a bűnügyi szolgálat munkatársai napjainkban is gyakran alkalmazzák az e témakörhöz tartozó eszközöket, hogy rendkívül veszélyes helyzetekben fenntartsák a közbiztonságot – így ezek gondatlan közlése akár veszélybe sodorhatja a nyomozókat és bűnügyi felderítőket. Bonyolult is, mert a téma sokrétű, sokszereplős, nagy tömegeket érint, és rendkívül változó. E publikáció terjedelmi korlátai miatt nem vállalkozhatunk a téma teljes körű feldolgozására. Bemutatjuk a sportbiztonság fejlődését, a mai bűnügyi tevékenységek történeti gyökereit, majd ismertetjük a bűnügyi szolgálat speciális eszközeit. A kutatás során megismert módszertani és technológiai újításokat rendőri és bűnügyi szakmai tapasztalatainkkal összevetve olyan gondolatébresztő impulzusokat szeretnénk adni, amelyek hozzájárulhatnak a sportesemények biztonságának további növeléséhez.

Kutatási módszer

A vizsgált témakör összetettségéből adódóan kutatási módszerünk több elemből áll. A munka alapját hazai és nemzetközi tanulmányok, tankönyvek, szakcikkek és online források feldolgozása képezi. Ezt követően interjúkat készítetünk gyakorló magánbiztonsági szakemberekkel és közfeladatot ellátó rendészeti szakemberekkel a sportesemények biztosításának aktuális helyzetének feltárása érdekében. Végül saját tapasztalatainkkal kiegészítve körvonalazzuk a legmodernebb bűnmegelőzési és bűnüldözési eszközök, módszerek bevezetésével kapcsolatos gondolatainkat.

Történeti áttekintés

Az ókori Görögországban a *kalokagathia* (tökéletes test – nemes lélek) nevelési eszménye képezhette az emberek és a sport kapcsolatának alapját. A pánhellén játékok és kiemelten az olimpiai játékok eredete ugyan a múlt homályába vész, mégis elmondható, hogy ezek teremtették meg a mai, „gigaméretű” sportesemények alapját. Hellászban a biztonságot különféle, az Areiospagosz által felhatalmazott rendészeti szervek látták el. Az ókori Római Birodalomban is tömegeket vonzó sportesemények zajlottak. A kezdetekben a szakrális események a sport- és szórakoztató funkció mellett pszichés feszültségevezető szerepet is betöltöttek. Ezt jól érzékelteti Iuvenalis híres mondása: *panem et circenses* (kenyeret és cirkuszt), amely bizonyos társadalmi berendezkedésekben ma is

érvényes. Már ekkor is léteztek a résztvevőkre és nézőkre vonatkozó szabályok, például az alkoholfogyasztás és a fegyverviselés tilalma. A fizikai biztonsági megoldások is megjelentek: a nézőket védőháló és fegyveres katonák választották el a vadállatokkal vívott küzdelmektől (Tóth, 2011).

A középkori Európában az egyházi dogmák tényerésével a test gondozása és edzése világi hiúságnak számított, a lélek halhatatlansága mellett pedig jelentéktelenné vált. Míg az alsóbb rétegek a túlélésért küzdöttek és alkalomszerűen játszottak népi játékokat, addig az arisztokrácia sportéletét a vadászat, a párviadatok és a lovagi tornák határozták meg. A turizmus és vendéglátás központjai a várak, fogadók, kocsmák voltak, a biztonságot a király emberei szavatolták (Erdősi, 2009).

A 14–19. század között, a reneszánsz tudósainak és művészetének hatására, ismét előtérbe került az ideális test eszménye, és fontossá vált annak fejlesztése. A testnevelés később még hangsúlyosabb szerepet kapott a hadseregek kiképzésében. Az úszás, futás, ökölvívás, lövészet mind harci eredetű sportok. Az ipari forradalom nyomán kialakuló urbanizáció, a városokba áramló tömegek és az egészségtudatosság növekedése egyre szélesebb körben teremtett igényt aktív kikapcsolódásra. Megalakultak a sportegyesületek és sportszervezetek, amelyek versenyeikkel hozzájárultak a sport népszerűsödéséhez. A 20. század végül meghozta azt a fordulatot, amely a versenysport és a szabadidős sport szétválását eredményezte.

Sportbiztonság

Véleményünk szerint egy fogalom jelentősége leginkább annak társadalmi funkcióján keresztül ragadható meg. A sport számos funkcióval bír: az egészségmegőrzés, rehabilitáció, szórakozás, rekreáció, kulturális és nevelési funkció, valamint politikai és gazdasági funkció egyaránt ide tartozik. Utóbbihoz szorosan kapcsolódik például a reklámtevékenység.

Napjainkban a sport önmagában is jelentős társadalmi és gazdasági tényező, amelyet tovább erősít az adott sportág reklámértéke.

Az információtechnológia és a telekommunikáció fejlődésének köszönhetően a világháló ma már több millió ember számára teszi lehetővé az egyes sporteseményeken való virtuális jelenlétet, amelyek így exponenciális médiamegjelenésük révén hatalmas bevételi forrássá váltak.

A globalizáció következtében a több ezer kilométeres utazások leegyszerűsödtek, a stadionok befogadóképessége többszörösére nőtt, így ma egy sportesemény szervezésekor több tízezer nézővel kell számolni.

Rendkívüli események

A 20. században a biztonságot számos aspektusból lehet vizsgálni. Beszélhetünk környezeti, egészségügyi, társadalmi és gazdasági biztonságról, kiber- és adatbiztonságról – azonban e tanulmány szempontjából a legfontosabb tényező a közbiztonság.

A Rendészettudományi Szaklexikon meghatározása szerint – jelen tanulmány fókuszához igazítva – a fizikai biztonság „többtényezős, komplex fogalom, amely az állam és a társadalom érdekeinek, értékeinek, az ország területének és lakosságának külső és belső veszélyektől, fenyegetésektől való mentességét fejezi ki” (Boda et al., 2019). A közbiztonság pedig „a társadalmi együttélés jogilag és fizikailag védett állapota, amelyet a rendvédelmi szervek biztosítanak” (Boda et al., 2019).

Fontos azonban kiemelni, hogy a biztonság nem állandó, univerzális érték, hiszen térben és időben relatív, valamint jelentősen függ az egyén értékrendjétől – így a biztonság egyik meghatározó eleme a szubjektív biztonságérzet.

A világ legnagyobb sporteseményének sok tekintetben az olimpia tekinthető. A 2020-as – 2021-ben megrendezett – tokiói olimpia már „az első streaming-olimpia” néven vált ismertté. A nézők 1,3 milliárd percnyi olimpiai tartalmat fogyasztottak, és Európában több mint 372 millióan követték a versenyeket televízión és különféle digitális platformokon (URL1).

A sportesemények ilyen mértékű tömegesedése jelentősen növelte a biztonsági kockázatokat, így maga a kiemelt sportesemény is befolyásolja a közbiztonság állapotát a helyszínen és az esemény idején egyaránt. A sportesemények méretének növekedésével nem csupán a rendkívüli események előfordulási valószínűsége nőtt, hanem azok nagyságrendje is.

Huliganizmus

Az olimpiák mellett a professzionális labdarúgó-mérkőzések kiemelt sportesemények. Fontos megjegyezni, hogy a sporthoz kapcsolódó agresszió gyökerei akár az itáliai középkorig (Harpastum), akár az angol „*Medieval Folk Football*” hagyományáig visszanyúlnak (Lippai & Nagy, 2023). James Bannon szavaival élve: „*Mindössze 90 évvel azután, hogy Anglia megadta a világnak a futball csodálatos játékát, életre hívta annak torz gyermekét is: a futballhuliganizmust.*” (Bannon, 2013).

Az 1960-as és 1980-as években a futball a szegényebb társadalmi rétegek fő szórakozásának számított. A nézők itt csoportban, arctalanul, következmények nélkül szabadulhattak meg a mindennapok feszültségétől – ez közvetlenül

vezetett a futballhuliganizmus kialakulásához. Ebben az időszakban a futball infrastruktúrája elmaradott volt: a stadionok műszaki állapota rossz, a szervezés és a biztonsági intézkedések agresszívek, de mégis kezdetlegesek voltak.

Három súlyos tragédia – amelyek során közel 200 ember vesztette életét és közel 1000-en megsérültek – vezetett ahhoz az átfogó szabályozáshoz, amely feltárta a hiányosságokat, és végül nemzetközi szinten jelentett megoldást.

E tragédiák egyértelműen szervezési, biztonsági és infrastrukturális hiányosságokra voltak visszavezethetők. A sorozatos események és az ekkorra már nemzetközi felháborodást kiváltó angol huliganizmus hatására Margaret Thatcher brit miniszterelnök 1989-ben megbízta Lord Peter Taylort, hogy vizsgálóbizottságot hozzon létre, amely 1990 januárjában tette közzé jelentését.

A jelentés 76 ajánlást fogalmazott meg a sportesemények szervezésével kapcsolatban, és kilenc jogszabály született nyomán. Taylor felismerte, hogy a probléma megoldása nem kezelhető pusztán rendészeti kérdésként: a szurkolók nem fékezhetők meg kizárólag büntetőjogi eszközökkel. A Taylor-jelentést követően a sportági szövetségek és államok több szintű szabályozást hoztak létre. A nemzetközi gyakorlatnak megfelelően Magyarország is növelte a sportbiztonság színvonalát, egyértelműen meghatározva a magán- és közbiztonsági szereplők feladatait és felelősségi köreit, valamint bevezetve a biztonságért felelős személyek szelekcióját, naprakész képzését és folyamatos továbbképzését.

Terrorizmus

A terrorizmus szintén jelentős kockázati tényezőt jelent a nagy sporteseményeknél – de a sporton kívüli tömegrendezvényeknél is. A tömegek fizikai jelenléte és a média által biztosított, hatalmas nézettség ideális terepet kínál a terrorszervezetek számára erődemonstrációra és ideológiáik terjesztésére.

A 20. század első súlyos sporthoz köthető terrortámadása 1972. szeptember 5-én történt: a Fekete Szeptember nevű terrorszervezet túszejtést hajtott végre a müncheni olimpiai faluban, amely tizenhat halálos áldozattal végződött.

1996-ban pokolgép robbant az atlantai olimpiai parkban, amelyben egy fiatal édesanya és egy riporter vesztette életét, és több mint százan megsérültek; a rendőrség két további bombát hatástalanított. 2013. április 15-én két csecsen származású testvér robbantást hajtott végre a Boston Marathon célvonalánál: három ember életét vesztette és 264-en sérültek meg. 2015. november 13-án az Iszlám Állam összehangolt terrortámadás-sorozatot indított Párizsban, amelynek első eleme a Franciaország–Németország futballmérkőzés helyszíne volt. A támadások során 128-an meghaltak, 200-an megsérültek.

Magyarország

Bár Magyarországnak számos világsikert elért sportolója volt, az 1989-es rendszerváltást megelőző időszakban a hazai tömegsport gyakorlatilag kizárólag a nyári olimpiai játékokra és a labdarúgásra összpontosított, ráadásul alacsony állami támogatás mellett. A politikai enyhülés időszakában azonban a sporttal kapcsolatos globális trendek hazánkban is megjelentek: 1986-ban megrendeztük az első Forma–1 Magyar Nagydíjat.

A mindenkori magyar kormány kiemelt ügyként kezelte a sportot – és ez ma is így van. Megszületett a sporttörvény, amely az amatőr szinttől kezdve a stadionüzemeltetők és a 10 000 főnél nagyobb állami létesítmények feladatellátásáig teljes körűen szabályozza a sportot. 2010-ben a sport „nemzeti stratégiai ágazattá” vált, 2011-ben pedig az adójogszabályok módosításával megnyílt a lehetőség arra, hogy a látványsportok civil forrásból is pénzügyi támogatást kapjanak. Az intézkedések hatására a sportesemények száma ugrásszerűen növekedett, amivel párhuzamosan a kockázati tényezők is jelentősen emelkedtek. A növekedés jól megfigyelhető volt a korábban kialakult ultracsoportok és huligánközösségek jogellenes tevékenységeiben is: 2022. augusztus 22. és 2023. május 27. között összesen öt, zavargásszerűen szervezett tömeges összecsapás történt.

Sajnos Magyarországot sem kerülte el a terrorizmus. Az első terrortámadásra 1931. szeptember 13-án került sor, amikor Matuska Szilveszter pokolgépes merényletet hajtott végre a biatorbágyi viadukton áthaladó bécsi gyorsvonat ellen. A tettes helyszínen hagyott üzenete alapján a támadás politikai indíttatású volt. A robbanás következtében közel két tucat ember vesztette életét.

A szakirodalom a második magyarországi terrortámadásként tartja számon az 1973-as balassagyarmati túszejtést, amelyben az egyik túszejtőt a beavatkozó rendőri erők lelőtték, a másikat pedig a bíróság 15 év szabadságvesztésre ítélte. Ezt követte az 1991-es Ferihegyi úti buszrobbantás, amely során a buszra rögzített pokolgép idő előtt működésbe lépett – többen megsérültek, de nem volt halálos áldozat. Sajnos 2016 szeptemberében újabb merénylet történt: a budapesti VI. kerületi Teréz körúti robbantásban három ember – köztük két rendőr – sérült meg.

A sporttörvény elfogadásáig a sportesemények biztosítása állami monopóliumnak számított, és jellemzően az egyenruhás rendőrség hatáskörébe tartozott. Ezen a sporttörvény változtatott: kimondta, hogy az állam – az Alaptörvényben foglaltak szerint – a stadionokon kívüli közbiztonságért felel, míg a stadionokon belüli rend fenntartása a magánbiztonsági szervezetek feladata, kiegészítő jelleggel, a rendőrség munkáját támogatva.

A bűnügyi szolgálati ág mai feladatai

Magyarország Alaptörvényének 46. cikk (1) bekezdése kimondja: „*A rendőrség alapvető feladata a bűncselekmények megelőzése és felderítése, a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme.*” A közbiztonság és a közrend fenntartása a közterületeken kizárólagos állami feladat. A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény – mint ágazati norma – a rendőrség feladatai között meghatározza többek között a terrorizmus elleni küzdelmet, a bűnmegelőzési és bűnfelderítési tevékenységet. A közrendvédelmi és a bűnügyi szolgálati ágak közösen látják el a sportesemények biztosításával kapcsolatos feladatokat.

A bűnügyi szolgálat tömegrendezvényeken való megjelenése nem új jelenség. A második világháborút követően Magyarország a keleti blokk része lett. Az 1956-os forradalom utáni időszakban a civil ruhás belső elhárítás tisztjei az egyenruhás egységekkel együtt, elsősorban a politikai rendszerrel szembeni tevékenység megfigyelését látták el. Az 1980-as évektől a politikai enyhülés és a társadalmi változások növekvő biztonsági kockázatokkal jártak együtt. A sporteseményeken nem csupán a huligánok jelentek meg egyre nagyobb számban, hanem a különféle bűnözői – a tömeg figyelmenlenségét kihasználó – ún. „parazita jellegű” elkövetők is.

A változásokra reagálva a politikai rendőrséget fokozatosan felváltotta az érdelemi bűnügyi feladatokat ellátó nyomozószolgálat. Elsődleges feladatuk a zsebtolvajlás, gépjárműfeltörések megelőzése, valamint a bűnelkövetők elfogása volt. A globális trendek következtében rövid időn belül bevonták a tűzoltóságot is a biztosítási feladatokba, napjainkban pedig a Terrorelhárítási Központ (TEK) is részt vesz ezekben.

Ma a sportesemények biztosítását komoly rendőrségi előkészületek előzik meg.

A rendezvény előkészítési szakaszában a hatóságok elvégzik a jogszabályban előírt kockázatelemzést, amely alapján kategorizálják az eseményt. Ezt követően – az összes releváns körülményt figyelembe véve – elkészítik a biztosítási tervet, amely meghatározza a rendőrség szolgálati ágaira, a speciális szolgálatokra és a parancsnoki rendre vonatkozó feladatokat.

A biztosításban részt vevő bűnügyi állomány feladatai lényegében megegyeznek a közrendvédelmi állomány feladataival, azonban a bűnügyi szolgálatra jellemző speciális eszközökkel és módszerekkel egészülnek ki. Fontos hangsúlyozni, hogy az alkotmányos jogokat súlyosan érintő különleges eszközök – például lehallgatás vagy internetes kommunikáció titkos megfigyelése – a sporteseményekhez tipikusan kapcsolódó bűncselekmények esetén nem alkalmazhatók (a terrorcselekmények kivételével) a jelenleg hatályos jogi környezetben.

A bűnügyi biztosítás alapvetően két fő szegmensre osztható:

- a) proaktív, preventív, operatív csoport (bűnügyi felderítő állomány),
- b) a rendkívüli események bekövetkezése után reagáló nyomozó egység (nyomozók, helyszínelők, elemző-értékelő tisztek).

A humán hírszerző tisztek feladata annak feltérképezése, hogy kik lehetnek bevonhatók együttműködő személyként – a köznyelvben informátorként. Feladatuk, hogy a rendőrséggel titokban együttműködő személyektől (informátoroktól) információkat szerezzenek eseményekről és csoportokról, ellenőrizték az információk hitelességét, rendszerezik azokat, majd szükség esetén továbbítják. Ezen túlmenően jogszabályok és vonatkozó belső normák által szabályozott – tanúsításhoz kötött, ezért itt nem részletezhető – különleges eszközöket is alkalmazhatnak a csoportok elleni fellépésre vagy bomlasztásukra.

A bűnügyi felderítő egység feladata az esemény előkészítési szakaszában technikai és nyílt forrású hírszerzés (OSINT) végrehajtása. A rendezvény ideje alatt a legkockázatosabb területek és helyszínek rejtett megfigyelése és kontrollja, valamint az ott tapasztaltak jelentése a bűnügyi parancsnok felé – különös tekintettel a veszélyes, erőszakos vagy rendbontó személyekre és csoportokra. Ez a csoport nem beépített nyomozókból áll, hanem olyan speciális rendőrökből, akik személyi és helyismerettel rendelkeznek, és rendőri mivoltukat leplezve, civil ruhában, fegyver nélkül, civil jellegű járművekkel végzik feladataikat.

A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy személyes ismereteik, felderítési információik vagy a közterületen látottak alapján a felderítők jelentést tesznek a törzsnek, és szükség esetén konspiratív módon felügyelet alá vonják a potenciálisan veszélyes csoportokat. Az operatív és a nyílt rendőri erők folyamatos kommunikációs kapcsolatban állnak, így a közrendvédelmi és beavatkozó állomány pontos és gyors irányítása könnyen megvalósítható. A bűnügyi felderítők csak közvetlen életveszély esetén avatkozhatnak be nyíltan, és ekkor kötelesek intézkedni.

A helyszínre érkező rendőri erők – akár még egy esetleges zavargás kirobbanása előtt – demonstratív jelenléttel képesek megelőzni egy súlyosabb rendbontás kialakulását.

Amennyiben a helyzet eszkalációja nem előzhető meg, a bűnügyi információk akkor is rendkívül fontosak. Egyrészt lehetővé válik a rendbontók és a tényleges bűnelkövetők elkülönítése és kiemelése a tömegből, ami kulcsfontosságú ilyen helyzetekben. Ez biztosíthatja a rendőri intézkedés alapjának jogszerűségét is. Másrészt a megfelelő létszámú, felszereltségű és képzettségű rendőri erők célzottan irányíthatók a helyszínre, ami lehetővé teszi, hogy a rendőrség alkotmányos feladatait gyorsan, hatékonyan és – feltételezhetően – szakszerűen lássa el

egy rendbontó tömeggel szemben. Emellett a tömegosztatást szolgáló kényszerítő eszközök és a gyors elszállításra alkalmas járművek időben előkészíthetők.

Kiemelten fontos az is, hogy a rendőri erők mindezt a lehető legbiztonságosabban hajtsák végre: előre tudják, mire számíthatnak, így a szükséges és elégséges mennyiségű és típusú védő- és kényszerítő felszereléssel kezdhetik meg az intézkedést.

A nyomozók által készített fényképek, hang- és videófelvételek nemcsak az intézkedés során segítik a rendőrség munkáját, hanem a későbbi büntetőeljárásban is felhasználható, releváns tárgyi bizonyítékként szolgálnak.

A klasszikus nyomozói feladatok közé tartozik a bűncselekmények bizonyítékainak beszerzése, az ismeretlen elkövetők azonosítása, valamint a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személyekkel szembeni szükséges intézkedések végrehajtása. A vonatkozó hatáskör és illetékesség alapján ezt az adott területért felelős rendőrkapitányság bünyügyi szolgálata végzi. Szükség esetén más kapitányságok, a megyei állomány nyomozói vagy a regionális törzs alárendeltségébe tartozó készenléti bünyügyi egységek is bevonhatók.

A helyszínelők (CSI) részt vesznek a munkában: szükség esetén szemlét tartanak, és rögzítik az igazságügyi nyomszakértéshez szükséges nyomokat. A biztonsági kamerák terjedése, az elektronikus adatok rohamos növekedése és bizonyítékként való felhasználása hozzájárul a bünyügyi eljárások sikeréhez, ugyanakkor jelentős elemzői és értékelési többletfeladatot eredményez. Ezek optimális elvégzése az elemző-értékelő tisztek feladata.

A 2001. szeptember 11-i New York-i terrortámadásokat követően a világ nemzetbiztonsági és rendészeti szervei számos új biztonsági intézkedést vezettek be. Ezek a nagy tömegeket vonzó sporteseményeken is megjelentek, hiszen ezek potenciális „puha célpontnak”, azaz könnyen támadható, kevésbé védett helyszíneknek számítanak (Lippai & Thieme-Eső, 2020). A magyar biztosítási gyakorlatot figyelembe véve kijelenthető, hogy a sportesemények ma általában jó biztonsági feltételek mellett szervezhetők meg, a védett területek (ún. biztonsági zónák) pedig láthatóan kellően biztosítottak.

A stadionon belüli rendkívüli események száma napjainkra rendkívül alacsony szintre csökkent. Azonban a „jó” biztonság nem elég jó: a cél a tökéletes – bár gyakorlatilag elérhetetlen – biztonság. A bűnözési trendek változó dinamikája a huliganizmus területén is megmutatkozik.

A biztonságosabb stadionok korszakának kezdetétől megfigyelhető, hogy a jogsértések többsége nem a stadionokban, hanem azok környezetében, a mérkőzések előtt és után történik. Az utóbbi időben pedig ezek a cselekmények lényegesen szervezettebbé váltak, és e szervezetség maga is egyre konspiratívabb.

Egy lehetséges jövőbeni irány

Kutatási eredményeink és a tanulmány elkészítése során szerzett tapasztalataink arra ösztönöznek bennünket, hogy felhívjuk a sport-rendészettel foglalkozó kutatók és gyakorlati szakemberek figyelmét a meglévő rendszerre épülő bűnügyi hírszerzésben és elemzésben rejlő lehetőségekre, mint egy lehetséges új paradigmaváltás alapjaira, valamint a technológiai fejlődés kínálta új eszközökre. Tekintettel arra, hogy a rendőrség és a magánbiztonság már ma is kifejezetten korszerű eszközöket és megoldásokat alkalmaz a sportesemények biztosításában, úgy véljük, hogy a szükséges – de nem túlzott – fejlesztésekhez csupán néhány további lépés szükséges. Ennek első eleme a bűnügyi szolgálat és a közrendvédelem szerepének erősítése, illetve más bűnmegelőzési területeken már alkalmazott, finomabb módszerek és eszközök bevezetése ebben a szférában.

Mielőtt azonban ezek ismertetésére rátérnénk, hangsúlyozni szükséges, hogy az alábbiakban tárgyalt, az érintett személy tudta nélkül is alkalmazható titkos információgyűjtő eszközök súlyosan érintik az alapvető jogokat. Éppen ezért ezek kizárólag akkor alkalmazhatók, ha feltétlenül szükségesek, és a kívánt cél semmilyen más módon, vagy csak aránytalanul nagy nehézség árán érhető el. Még ilyen esetben is csak akkor, ha az adott eszköz alkalmazása arányos, és nem jelent az elérni kívánt célhoz képest aránytalan jogkorlátozást.

A jogalkotó további állami kontrollt épített be a rendszerbe azáltal, hogy bizonyos, az alapvető jogokat súlyosan korlátozó titkos információgyűjtő eszközök alkalmazását – a rendőrségtől független – igazságügyi szervek (ügyészség, bíróság) jóváhagyásához kötötte. Mindezek figyelembevételével megállapítható, hogy a jelenlegi jogszabályi környezet – bár nem teljes – mégis elegendő lehetőséget biztosít a rendőrség számára ahhoz, hogy a társadalmi és gazdasági szempontból kiemelt jelentőségű sportesemények biztonságát súlyosan veszélyeztető jogsértések megelőzésére irányuló felderítési tevékenységét a jelenleginél jóval hatékonyabban végezze.

Az élet alapja ugyanakkor a változás, és – ahogyan fentebb is megfogalmaztuk – ez a kriminológiai tendenciákban is megfigyelhető, amelyekre a társadalom védőpajzsaként működő rendőrségnek folyamatosan reagálnia kell. Ugyanakkor a mai gazdasági és társadalmi környezetben az állami szervek – így a rendőrség is – egyre szűkösebb erőforrásokkal gazdálkodhatnak, ami a források pontosabb, hatékonyabb felhasználását teszi szükségessé.

Ezen túlmenően érzékelhetővé vált a társadalmi elvárás is, amely a hagyományos, reaktív, jogérvényesítő rendőri tevékenység helyett korszerű, proaktív, bűnmegelőző rendészeti munkát vár el.

A sportesemények biztosításával összefüggésben az egyik lehetséges válasz erre a meglévő komplementer (kiegészítő) rendészeti modell továbbfejlesztése. Ennek megfelelően újra kell gondolni a biztosítási modell fejlesztését és a rendelkezésre álló kapacitások optimálisabb kihasználását.

Humán hírszerzés

A világ számos országában speciális egységek látják el a sporteseményekhez kapcsolódó bünyügyi feladatokat. Magyarországon ez nem teljesen így működik: létezik ugyan egy rendészeti koordinációs egység, azonban nincs önálló, kifejezetten bünyügyi (nyomozó vagy felderítő) feladatokra szakosodott szervezeti egység.

Ahogy Pál Sándor *Régi idők focija* című filmjének klasszikus mondata is szól: „Capat kell!” Egy lehetséges megoldás egy állandó, kis létszámú speciális bünyügyi egység létrehozása lehetne, amelynek feladata a huligánokkal, csoportos rendbontókkal, illetve manipulatív személyekkel és közösségekkel kapcsolatos információk folyamatos gyűjtése, értékelése és a bűncselekmények megelőzését célzó beavatkozás.

Az alapvető kiindulópont a sportesemények maximális biztonságának garantálása. Ennek keretében meg kell határozni a konkrét hírszerzési célokat, majd ki kell dolgozni azt az alapstratégiát vagy taktikát, amely a leginkább támogatja ezek elérését. A hírszerzési modell meghatározása tehát elsődleges feladat.

Közös álláspontunk szerint a sportesemények biztosításában megvalósuló paradigmaváltás egyik legfontosabb eszköze a humán hírszerzési tevékenység erősítése. A hírszerzési célok elérésének leghatékonyabb módja a „humán eszközök” – vagyis a célcsoport tagjaihoz vagy környezetükbe beépülő titkos együttműködők és informátorok – fokozott alkalmazása.

Az Europol meghatározása szerint:

„Az informátor olyan személy, aki a titoktartás biztosításáért cserébe információt, belső tudást ad át, vagy segítséget nyújt a rendvédelmi vagy titkosszolgálati szerveknek a bűncselekmények felderítésének és a terrorcselekmények megelőzésének elősegítése érdekében.” (EUROPOL, 2012).

A humán együttműködők alkalmazásának nagy előnye a dinamizmus és a pontosság – valamint egy harmadik, igen lényeges tényező: a kommunikáció iránya megfordítható.

A hatóság az informátorok segítségével megtévesztő vagy valótlan információt juttathat a vizsgálat célcsoportjához, ezáltal gyengítve vagy bomlasztva a szervezetet, illetve zavart keltve a bűnözői csoport működésében.

Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy a humán hírszerzés a rendőrséggel együttműködő személyekkel számos kockázatot hordoz. Ilyen például az

információk torzulása, ha azok nem közvetlen forrásból származnak. A jelenlegi jogi környezet több lehetőséget biztosít arra, hogy a hírszerző szerv csökkentse ezeket a kockázatokat.

Az egyik ilyen megoldás a beépített nyomozó alkalmazása. Egy speciális készségekkel és kiképzéssel rendelkező rendőr jóval megbízhatóbb információforrás, és hűsége sem kérdőjelezhető meg. Az angol rendőrség már az 1960-as évek elején alkalmazott beépített nyomozókat a futballhuliganizmus visszaszorítása érdekében. Ennek egyik legismertebb példája James Bannon, a fiatal rendőr, aki sikeresen beépült a Millwall Bushwackers szurkolói brigádjába, és később *Built-in Hooligan* címmel írt erről nagy hatású, tanulságos önéletrajzi könyvet (Bannon, 2013).

Műszaki hírszerzés (TECHINT)

Ahogy a stadionon belül telepített kamerarendszerek is eredményeket hoztak, úgy a közterületi kamerarendszerek is bizonyították hatékonyságukat a közbiztonság területén. Kiemelt sportesemények kapcsán hasznos lehet a stadionon kívüli, kockázatelemzés alapján pontosan meghatározott közterületeken is kamerákat elhelyezni, illetve az oda vezető útvonalakon olyan kamerákat alkalmazni, amelyek azonos technikai paraméterekkel rendelkeznek, és a rendszerhez kapcsolhatók. Korábban az Europol Emberölési Munkacsoportjának magyar képviselőjeként az egyik szerzőnek volt alkalma több európai fővárosba ellátogatni. Számos helyszínen tapasztalta, hogy a közterületi kamerákat mikrofonokkal és hangszórókkal is felszerelték. Rendbontás esetén ezek a rendszerek nemcsak a felismerést és a bioalapú elemzést segíthetik elő, hanem a rendbontó magatartás a rendbontó személyeknek adott hivatalos rendőri utasítással akár meg is szakítható. Számos kriminálisztikai kutatás bizonyította, hogy sok esetben éppen a lebukástól való félelem tartja vissza a potenciális elkövetőt a bűncselekmény elkövetésétől. Így ha a kamerakezelő felhívja a rendbontók figyelmét arra, hogy a kamera rögzíti a tevékenységüket, és a felvétel alapján könnyen azonosíthatók, az elrettentő hatást fejthet ki.

A technikai fejlődés másik iránya a mesterséges intelligencia (AI) bevezetése, amely a rendészetben ma már egyre nagyobb teret nyer. Ennek megértéséhez fontos, hogy tisztában legyünk az AI fogalmával. Az Európai Parlament meghatározása szerint: „*A mesterséges intelligencia (AI) olyan emberhez hasonló képességekkel bíró gépi rendszert jelöl, amely képes az érzésre, tanulásra, tervezésre és kreativitásra. Lehetővé teszi a technológia számára, hogy érzékelje környezetét, feldolgozza a tapasztaltakat, problémákat oldjon meg, és olyan cselekvéseket tervezzen, amelyekkel elérheti a kitűzött célt. A számítógép nem*

csupán fogadja az adatokat (amelyeket előkészítve kap, vagy például kamera-érzékelői gyűjtenek), hanem fel is dolgozza és reagál rájuk. Ezek a rendszerek képesek bizonyos mértékben módosítani viselkedésüket, a korábbi lépések hatásait elemezve, és önállóan működni.” (URL2).

A mesterséges intelligencia egyrészt hozzájárulhat ahhoz, hogy a gazdaság innovatívabbá, hatékonyabbá, fenntarthatóbbá és versenyképesebbé váljon, másrészt javulást eredményezhet az állampolgárok számára a biztonság, az oktatás és az egészségügy területén. Emellett szerepet játszik a klímaváltozás elleni küzdelemben is. Ezek a rendszerek bizonyos mértékig képesek módosítani viselkedésüket, a korábbi lépések hatásait elemezve, önálló működésre alapozva.

„A sportesemény sérülékenységeinek csökkentésében a mesterséges intelligencia jelentős segítséget nyújthat, figyelembe véve, hogy a technológia jelenlegi fejlettségi szintjén a rendészeti állomány AI-alkalmazása elsősorban elemző és döntéstámogató helyzetekben valósulhat meg, és semmiképpen sem helyettesítheti az emberi döntéshozatal autonómiáját.” (Gyaraki, 2023).

Az AI elemzési és értékelési tevékenysége számos területen támogathatja a rendőrség sport-rendészeti munkáját. Egy pontos, mindenre kiterjedő elemzés, amelybe a már rendelkezésre álló adatok betáplálhatók, az esemény előkészítési szakaszában nagy segítséget jelenthet a kockázati tényezők feltárása és a tömegek kezeléséhez szükséges biztosítási személyzet létszámának meghatározása során.

Az előzőekben ismertetett audiovizuális megfigyelőrendszer AI-technológiával való összekapcsolása – a rendszerbe táplált szociológiai és pszichológiai mintázatok, illetve a korábbi eseményekből származó minták alapján – lehetővé teszi olyan valós idejű elemző tevékenység végrehajtását, amely riasztást adhat a tömegben vagy az egyének viselkedésében rejlő kockázat észlelésekor.

A kellő időben érkező jelzés a rendőri vagy magánbiztonsági biztosítás vezetőjét optimális döntési helyzetbe hozhatja, amelynek révén az illegális cselekmény megelőzhető az erők átcsoportosításával, vagy a jogsértés rendkívül gyorsan, a helyzet eszkalálódása előtt felszámolható. A potenciális kockázatot jelentő személyek és csoportok mozgásának párhuzamos monitorozása szintén jelentős segítséget nyújthat, és a már megtörtént jogsértések elemzése és bizonyítása is gyorsabbá és hatékonyabbá válik.

A megfelelő erő- és eszközallokációnak köszönhetően az eseménybiztosítás precíz irányítással szervezhető meg, ami – a jelentős kezdeti beruházások megtérülése után – számottevő költségmegtakarítást eredményezhet. A megelőzés mellett az arcfelismerő képességekkel rendelkező kamerarendszerek alkalmazása természetesen segítheti a felderítést és a bizonyítást is, különösen figyelembe véve, hogy Magyarországon már működik a hivatalos nyilvántartásokhoz kapcsolt arcképminták azonosítására szolgáló rendszer.

Különleges eszközök

A számítástechnikai eszközök, a mobiltelefonok, programok és alkalmazások fejlődése, valamint az internet megjelenése és elterjedése nemcsak új kommunikációs csatornákat nyitott meg, hanem a társadalom számára egy új, párhuzamos, virtuális világot is létrehozott. A különböző hírszerző szervezeteknek erre reagálniuk kellett, így a műszaki hírszerzés ebbe az irányba fejlődött tovább, és napjainkra rendkívül összetett területté vált, amely számos részterületet érint, a rádió-elektronikai jelek felderítésétől kezdve a banki adatok megszerzésén át a légi felvételeken alapuló geotérinformatikai hírszerzésig, valamint a nyílt forráskódú kibertérben végzett felderítésig.

A huliganizmus napjainkban egyre szervezettebbé válik, és jellemzően csoportosan követik el, a csoportok tagjai pedig egymással rendszeresen kommunikálnak, ami többnyire elektronikus kommunikációs eszközökön és rendszereken keresztül történik. Könnyű belátni, hogy a rendőrség számára a legkézenfekvőbb megoldás ezeknek a kommunikációs csatornáknak az ellenőrzése lenne. A hatályos hazai anyagi jog alapján azonban – ellentétben a terrorcselekményekkel – ezek a rendzavaró cselekmények nem minősülnek olyan súlyos jogsértésnek, amelyek esetében az ilyen különleges eszközök (például lehallgatás vagy információs rendszer titkos megfigyelése) bírói engedélyhez kötött alkalmazása megengedett volna. A rendészeti és bűnmegelőzési területen a műszaki hírszerzési eszközök használata a rendőrség számára rutinfeladatnak számít, azonban a sportesemények biztosításában ez egyáltalán nem, vagy csak alig jelenik meg.

Szeretnénk kiemelni az egyik már létező eszközt, a nem is olyan régen megjelent OSINT tevékenységet, vagyis a nyílt forrású hírszerzést. Az OSINT alapvető forrása ma az internet, a különböző fájlmegosztó platformok (blogok, videoblogok, kép- és videómegosztók), közösségi, kereskedelmi és egyéb oldalak. Az onnan származó elsődleges vagy másodlagos információk rendkívül hasznosak lehetnek egy csoport terveinek feltárása vagy csoportdinamikai események monitorozása során.

Az azonban tény, hogy a mesterséges intelligencia- (AI-) technológia potenciálisan olyan széles körben alkalmazható, hogy ma az emberek még nem is látják előre, mire lesz képes a jövő szakembere e technológiával. Amellett, hogy az AI alkalmazásának elsődleges feltétele az adatvédelmi jogi környezet megteremtése, némileg túlzó megállapítással azt is mondhatjuk, hogy a mesterséges intelligencia fejlődését csupán az emberi képzelet és a rendelkezésre álló – többnyire anyagi – erőforrások korlátozzák.

Összegzés

Tanulmányunk összegzéseként megállapítható, hogy az ókortól napjainkig a sport és a sportesemények kiemelkedő gazdasági és társadalmi jelentőséggel bírtak és bírnak az emberiség történetében. A sportesemények biztonságát sértő incidensek köre legalább olyan sokszínű, mint maga az emberi természet törékenysége. A változások korszakában a magánbiztonság és az állami rendvédelmi szervek komplementer együttműködéssel dolgoznak azon, hogy magas szinten garantálják a sportesemények biztonságát, ugyanakkor a teljes biztonság továbbra is csupán elérendő cél marad, nem pedig megvalósult valóság. A kriminogén, deviáns személyek és csoportok folyamatosan alkalmazkodnak a rendvédelmi szervek reaktív, követő biztonsági intézkedéseihez annak érdekében, hogy kikerüljék azokat, és jogsértő cselekményeiket szankció nélkül követhessék el. Éppen ezért a rendészeti szakembereknek folyamatosan vizsgálniuk kell az alkalmazott biztonsági modell hatékonyságát.

A tanulmány alapján a fejlődés egyik lehetséges iránya a bűnügyi szolgálat ősidők óta alkalmazott jogosítványainak és modern eszközeinek fokozottabb használata, valamint a jövőbe mutató mesterségesintelligencia-technológia bevezetése a sport-rendészet területére.

Ezeknek a proaktív bűnügyi hírszerző eszközöknek köszönhetően a sportesemények biztonsága jóval magasabb szinten garantálható, és vélhetően a rendelkezésre álló erőforrásokkal is sokkal hatékonyabban lehet gazdálkodni.

Felhasznált irodalom

-
- Bannon, J. (2013). *A beépített huligán: Kettős életem igaz története fedett zsaruként a rettegett Millwallnál* (Kovács G., Ford.). Candover Kft.
- Boda J., Baksai É., Deák J., Ivaskevics K., Mátyás Sz., & Tóth N. Á. (Szerk.). (2019). *Rendészettudományi szaklexikon*. Dialóg Campus Kiadó. https://real.mtak.hu/153920/1/743_Rendeszettudomanyi_Szaklexikon_e_2020_04_28_.pdf
- Erdősi Z. (2009). *Sporttörténet* (pp. 12–16). Csanádi Árpád Általános Iskola Közép Iskola és Pedagógiai Intézet. <https://csanadi-bp.edu.hu/docs/sportjegyzet/Erd%C5%91si-Sportt%C3%B6rt%C3%A9net.pdf>
- Europol. (2012). *Europol's Permanent Working Group on Informant Handling*. [Unpublished internal document].
- Gyaraki R. (2023). A Mesterséges Intelligencia felhasználási lehetősége és fejlesztésének szükségessége a jogalkalmazásban. In Kovács Z. & Gurály R. (Szerk.), *A Mesterséges Intelligencia és egyéb felforgató technológiák hatásainak átfogó vizsgálata* (pp. 393–422). Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat. https://unipub.lib.uni-corvinus.hu/8690/1/MI_2023_konyv.pdf
- Lippai Zs. & Nagy T. I. (2023). Néhány szóban a futballhuliganizmusról. *Magyar Rendészet*, 23(2), 37–59. <https://doi.org/10.32577/mr.2023.2.2>

Lippai Zs. & Thieme-Eső M. (2020). A szállodák, mint „puha célpontok”. In Zágón Cs. & Szabó A. (Szerk.), *Közös kihívások – egykor és most: Tanulmánykötet* (pp. 160–183). Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat. <https://doi.org/10.37372/mrtypt.2020.1.9>

Tóth N. Á. (2011). A sportrendezvények biztosítása az antik Róma sportjogában a hatályos hazai szabályrendszer figyelembevételével. *Publicationes Universitatis Miskolcensis: Sectio Juridica et Politica*, 29(1), 153–166. http://www.matarka.hu/koz/ISSN_0866-6032/tomus_29_1_2011/ISSN_0866-6032_tomus_29_1_2011_153-166.pdf

A cikkben szereplő online hivatkozások

URL1: *A Világgazdaság* cikke az olimpiai játékok nemzetközi nézettségi rekordjairól és médiapiaci hatásairól. <https://www.vg.hu/sportgazdasag/2021/08/nemzetkozi-nezettsegi-rekordokat-dontott-az-olimpia>

URL2: *Az Európai Parlament tematikus tájékoztató oldala a mesterséges intelligencia fogalmáról, működéséről és fő felhasználási területeiről*. <https://www.europarl.europa.eu/topics/hu/article/20200827STO85804/mi-az-a-mesterseges-intelligencia-es-mire-hasznaljak>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Árpás B., & Lippai Zs. (2025). Láthatatlan biztonság a sporteseményeken: a sportbiztonság bűnügyi vonatkozásai. *Belügyi Szemle*, 73(12), 2481–2497. <https://doi.org/10.38146/BSZ-AJIA.2025.v73.i12.pp2481-2497>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerzők nem jelentettek összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerzők nem kaptak pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

Jelen cikk nyílt hozzáférésű (Open Access) közlemény, amely a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! 4.0 Nemzetközi licenc (CC BY-NC-ND 4.0) feltételei szerint kerül publikálásra: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

A licenc alapján a közlemény változtatás nélkül és nem kereskedelmi célra bármely médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újrapublikálható, feltéve, hogy a felhasználó megfelelő hivatkozással feltünteti az eredeti szerző(ke)t és a közlés helyét, valamint megadja a licenc linkjét. Származékos mű készítése (pl. átdolgozás, adaptáció, fordítás) és kereskedelmi felhasználás nem engedélyezett..

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Árpás Béla, aki az arpas.bela@uni-nke.hu e-mail címen érhető el.